

UŽSIENIO KALBOS MODULIO KOKYBĖS GERINIMO PRIORITETAU DARBO RINKOS POŽIŪRIU

Birutė Gakienė¹, Jūratė Juknienė¹, Esmeralda Štys²

¹Kauno technikos kolegijos Socialinių ir humanitarinių mokslų katedros lektorė

²Kauno technikos kolegijos Autotransporto katedros (technikos) mokslų daktarė, docentė

el. paštas: esmera@centras.lt

Jūratė Juknienė. Kauno technikos kolegijos Socialinių humanitarinių mokslų katedros lektorė. Mokslinių tyrimų kryptis - humanitariniai mokslai.
Esmeralda Štys. Technikos mokslų daktarė, docentė, mokslo taikomųjų tyrimų vadovė. Mokslinių tyrimų kryptis - technologijos mokslai, mechanikos inžinerija, biomedicinos mokslai, biomechanika.

Birutė Gakienė. Kauno technikos kolegijos Socialinių humanitarinių mokslų katedros lektorė. Mokslinių tyrimų kryptis - humanitariniai mokslai.

Anotacija

Straipsnyje yra nagrinėjama aukštojo mokslo kokybė, siejant ją su profesinės užsienio kalbos kompetencijų ugdymu neuniversitetinėje aukštojoje mokykloje. Anketinių duomenų analizės pagrindu aptariamas darbdavių požiūris į Kauno technikos kolegijos absolventų užsienio kalbų reikalingumą ir kokybę. Vienas iš aspektų, leidžiantis sėkmingai integruotis į darbo rinką, yra užsienio kalbų mokėjimas europiniame lygmenyje. Straipsnyje pabrėžiamas profesinės užsienio kalbos mokėjimas, kuris palengvina savirealizaciją nuolat kintančioje žinių visuomenėje. Inžinierius turi įgyti ne tik specialybines kompetencijas, bet ir bendrojo gebėjimus ir įgūdžius.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: profesinė užsienio kalba, darbo rinka, darbdavys, kalbinė kompetencija.

Abstract

The article deals with the quality of higher education relating it with the development of the competence in foreign languages for specific purposes in non university higher institutions. Employers's attitude towards the necessity and quality of the foreign language knowledge for the graduates of Kaunas technical college is based and analysed on the questionnaire data. The command of the foreign languages in the European level is one of the aspects that allows successfully to integrate into the job market. The competence in the foreign languages for specific purposes is emphasised and this helps one's self-expression in the society of the constantly changing knowledge. An engineer should get not only professional qualification but general knowledge and skills too.

KEY WORDS: foreign languages for specific purposes, job market employer, language competence.

Įvadas

Siekdama parengti aukštos kokybės ir gebantį konkuruoti darbo rinkoje specialistą, aukštoji mokykla privalo reaguoti į sparčiai kintančius rinkos poreikius, glaudžiai bendradarbiauti su darbdaviais ir įsiklausyti į jų pageidavimus. Aukštajai mokyklai keliamas itin reikšmingas uždavinys- tapti institucija, kurioje asmens ir visuomenės noras tobulėti yra kokybiškai įgyvendinamas. Kokybiškas išsilavinimas vis dažniau laikomas svarbiu atspirties tašku specialisto karjeroje, žmogaus ir visuomenės turtu, padedančiu kurti žmonijos ateitį. Aukštasis mokslas- tai „visuomeninė gėrybė ir visuomenės pareiga“ (Svarbiausi Bolonijos proceso dokumentai, 2005, p.35). Modernios kolegijos veiklos pagrindinis tikslas- sudaryti bendruomenės nariams sąlygas kurti, perteikti ir įgyti šiuolaikiškas, aukšto mokslo pasiekimais pagrįstas žinias, mokėjimus ir įgūdžius, kurie tenkintų studijuojančiojo, darbdavių ir visuomenės poreikius bei leistų adaptuotis konkurencingame veiklos pasaulyje sparčios technologijų kaitos sąlygomis. Studijų turinio orientavimas darbo rinkos poreikių tenkinimui reikalauja plėtoti atvirumą nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu, kuris atsispindi studentų bei dėstytojų mobilume, dalyvaujant tarptautiniuose ir nacionaliniuose tyrimuose bei studijų projektuose. Aukštąjį mokslą reglamentuojančiuose Europos Sąjungos dokumentuose bei mokslininkų darbuose dažniausiai nurodoma, kad aukštasis mokslas turi būti patrauklus, konkurencingas, atviras, kokybiškas, skaidrus, autonomiškas, pati-

kinas, dinamiškas. Šiuolaikinė švietimo institucija susiduria su daugybe iššūkių- didėjančia konkurencija, globalios ekonomikos reikalavimais, itin sparčia informacinių technologijų kaita. Kokybės užtikrinimas tampa vienu iš prioritetų formuojant Europos aukštojo mokslo ir ekonominę erdvę. Ekonomikos procesuose, orientuotuose į rinką, vyksta nuolatinė žinių, technologijų, gyvenimo sąlygų kaita. Informacija, finansai, materialieji ir žmogiškieji ištekliai visame pasaulyje prieinami be apribojimų. Konkurencija globalizacijos procesuose yra milžiniška. Būsimojo specialisto žvilgsnis krypta į švietimą, kuris individui geriausiai pajėgus padėti adaptuotis globalizacijos sąlygomis. Dažnai tenka išgirsti: aukštasis išsilavinimas - geriausia investicija. Geras išsilavinimas yra pagrindas, ant kurio galima kurti sėkmingą savo ateitį. Įgytos žinios darbo rezultatus leidžia pasiekti sparčiau ir efektyviau. Išsilavinęs žmogus greičiau gauna darbą, turi daugiau galimybių išlikti konkurencingu darbo rinkoje, užsidirbti pinigų.

Straipsnio tikslas – aptarti techninės techninės- inžinerinės krypties specialistų profesinės užsienio kalbos mokėjimo lygį bei išanalizuoti Lietuvos darbdavių požiūrį į KTK absolventų užsienio kalbos mokėjimą ir svarbą.

Straipsnio uždaviniai:

- išanalizuoti mokslo kokybės ir darbdavių požiūrio į profesinę užsienio kalbą dermę;
- nustatyti KTK absolventų užsienio kalbų mokėjimo lygį;

- supažindinti su tyrimo rezultatais ir sužinoti rinkos poreikių įtaką užsienio kalbų pakraipai.

Straipsnyje taikomi šie tyrimo metodai: teorinės literatūros analizė, anketinė apklausa, duomenų apibendrinimas.

Mokslo kokybė ir darbdavių požiūris į profesinę užsienio kalbą

„Kokybė yra esminė sąlyga, nuo kurios priklauso patikėjimas, tinkamumas, mobilumas ir suderinamumas Europos aukšto mokslo erdvėje“ (Salamankos konvencija, 2001m.). Kokybės užtikrinimas yra svarbus aukštojo mokslo plėtotės veiksnys. Tai akcentuojama ir Europos Sąjungos dokumentuose. Bolonijos deklaracijoje (1999m.) teigiama, kad siekiant kokybės būtina skatinti bendradarbiavimą Europos mastu, sukurti galimus palyginti kriterijus ir metodiką. Sorbonos deklaracijoje (2000m.) pabrėžiama, kad Europos aukštojo mokslo kokybę galima pagerinti dalinantis patirtimi šioje srityje, vienoms aukštosios mokykloms mokantis iš kitų. Kitoje konvencijose (2001 m., 2004 m.) akcentuojama, kad reikia sukurti visiems priimtinas kokybės vertinimo, užtikrinimo ir sertifikavimo procedūras, kuriomis remiantis būtų galima tobulinti studijų kokybę.

Pritaikydami aukštajam mokslui, Harvey ir Green išskyrė penkias kokybės sąvokų kategorijas (Harvey, Green, 1993m.). Ketrios iš jų gerai žinomos: kokybė kaip tobulumas (tradicinis akademinis požiūris), kokybė kaip atitikimas standartams („nulis klaidų“), kokybė kaip tinkamumas tikslui pasiekti ir kokybė, varta sumokėtų pinigų. Penktoji kategorija - tai kokybė kaip transformacija. Studijuodami studentai pasikeičia, įgyja išsilavinimą: studentų tikslai ir poreikiai iš pradžių gali skirtis nuo jų požiūrio studijas baigus. Studijų rezultatai, išreikšti įgyjamomis kompetencijomis, sąlygoja profesijų standartų, kvalifikacijų apibrėžimą bei vertinimą, atskirų kvalifikacijų standartų palyginimo galimybes bei jų pripažinimą. Studijų rezultatai tampa svarbiausiu kriterijumi, kuriant ir vertinant standartus nacionaliniame ir tarptautiniame lygmenyje. Vienas iš aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo tikslų yra užtikrinti visuomenės ir ypač darbdavių pasitikėjimą teikiama diplomais. Panašių programų yra keletas aukštųjų mokyklų. Tačiau darbdaviai gali būti užtikrinti, kad vienas ar kitas diplomą, įgytas skirtingose aukštojo mokslo institucijose, atspindės jei ne tą patį absolvento žinių, gebėjimų ir kompetencijų lygį, tai bent garantuos, kad absolventas, baigęs šią programą, atitinka bent minimalius tai programai keliamus reikalavimus. Atitikimas tam tikros profesijos standartui būtų pagrindinis kriterijus, ar ta programa pasiekia savo tikslus, ar ne.

Keičiasi ir kokybiško išsilavinimo samprata. Anksčiau geras išsilavinimas reiškė pasirošimą konkrečiai profesinei veiklai, o dabar - individo pasirošimą surasti informaciją, ją profesionaliai suvokti ir kūrybiškai pritaikyti praktikoje. Dirbantiems šiuolaikinės poindustrinės visuomenės sąlygomis reikalinga universalus pobūdžio kvalifikacija, kuri leistų greitai prisitaikyti prie kintančių ūkio sąlygų ir mokėti atitinkamai reaguoti į pokyčius, padėtų savišvietos būdu papildyti bei atnaujinti sparčiai kintančias žinias.

Studentų mainai yra sparčiai augantis fenomenas. Akademinis mobilumas yra vienas iš svarbiausių veiksnių

vienijant Europos aukštojo mokslo erdvę. Prognozuojama, kad poreikis įgyti tarptautinį išsilavinimą išaugs iki 7,2 milijono tarptautinių studentų 2025 m. Tokie skaičiai iškelia naujus reikalavimus užsienio kalbų moduliui aukštosiose mokyklose. Tarptautiniai dėstytojų ir studentų mainai skatina naujus mąstymo būdus bei sukuria naujų galimybių gausą, įskaitant galimybes plėsti užsienio kalbų modulio mokymosi įgūdžius ir susipažinti su naujais studijų metodais. Nuolat plečiami tarptautiniai akademiniai ryšiai turi įtakos didinant studentų įsidarbinimo perspektyvą. Laužackas (2005) pateikia profesinį mobilumą lemiančias žmogaus kompetencijas: užsienio kalbų mokėjimas; komunikabilumas; kitų tautų mentaliteto žinojimas; lankstumas; daugiakalbystė; gebėjimas dirbti multikultūrinėse komandose ar aplinkoje. Absolventui būtinos tarpkultūrinės kompetencijos, siekiant sėkmingai integruotis į šiuolaikinę darbo rinką.

Kauno technikos kolegijos absolventų užsienio kalbų mokėjimo lygis

Kolegijose užsienio kalbų mokymas/is turi naują atspalvį. Šis modulis integruojamas į specialybinius modulius per mokymo programos ir turinio specifiką. Kauno technikos kolegijoje užsienio kalbos modulis orientuojamas į profesinės kalbos mokymą/si. Bendrojo gebėjimo ugdymas persipina su specialiuoju gebėjimų ugdymu. Tai gali būti teigti, jog užsienio kalbos mokymas/is orientuojasi į praktinę veiklą per integraciją su specialybiniais moduliais. Profesinė kalba yra svarbus įrankis, norint efektyviai atlikti darbą atviros rinkos sąlygomis, kur tarptautiniai kontaktai ir ryšiai vaidina esminį vaidmenį. Svarbu ir tai, jog profesinė užsienio kalba praplečia studento žodyną, gilina specialybinio modulio žinias, padidina galimybę saviraiškai, stiprina profesines vertybes ir nuostatas, padeda susivokti gausiame informaciniame sraute.

Žmonių požiūris į kalbų mokymą/si kinta. Mes gyvename daugiakalbėje aplinkoje. Užsienio kalbų reikšmė ir ateityje didės. Ryškėjant užsienio kalbų mokymo svarbai, keliama vis aukštesni reikalavimai užsienio kalbos žinių kokybei.

2006/2007 m. m. grupė universitetų ir kolegijų (Kauno technologijos universiteto, Vilniaus ir Kauno technikos kolegijų) užsienio kalbų dėstytojų dalyvavo Leonardo da Vinci fondo finansuotame mobilumo projekte „Diagnostinių įrankių kūrimas: techninės- inžinerinės krypties specialistų užsienio kalbų kompetencijų įvertinimas europinio kalbų standarto lygmenyje“ (Nr. LT/06/EX/2/1047). Projekto eigoje dėstytojai svečiavosi Anglijos, Olandijos ir Vokietijos įmonėse, apklausė užsienio partnerių (priimančių organizacijų) rekomenduotus šių šalių darbdavius ir sužinojo, kad norint studijuoti ar dirbti svetur, reikia būti įvaldžius visus keturis užsienio kalbos gebėjimus: skaitymą, supratimą, kalbėjimą ir rašymą. Galimybė dirbti arba mokytis Europos Sąjungoje ir už jos ribų sustiprina užsienio kalbų mokymo/si motyvaciją.

Tačiau ne tik Europos, bet ir Lietuvos darbdaviai pageidauja specialisto, kuris būtų įgijęs ne tik aukštą profesinę kvalifikaciją, bet gebėtų naudotis informacinėmis technologijomis bei mokėtų ne tik bendrinę, bet ir profesinę užsienio kalbą.

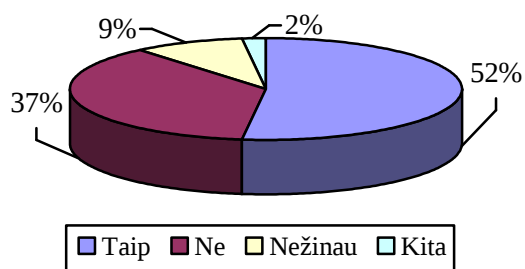
Tyrimo rezultatų analizė

Kauno technikos kolegijos statybos ir kelių tiesimo programų specialistai yra paklausūs tiek Lietuvoje, tiek už jos ribų. Todėl šios kolegijos užsienio kalbų dėstytojoms kilo idėja išsiaiškinti dėstomo užsienio kalbos modulio kokybę, apklausiant darbdavius.

Siekiant sužinoti darbdavių nuomonę apie užsienio kalbos svarbą ir kokybę, 2007m. rudenį buvo atliktas tyrimas „Darbdavių nuomonės analizė apie Kauno technikos kolegijos absolventų užsienio kalbų kokybę“. Šiuo tyrimu pagrįsta siekta sužinoti darbdavių nuomonę apie KTK absolventų užsienio kalbų mokėjimo lygį bei kalbos mokėjimo pakraipą. Tyrime dalyvavo 55 darbdaviai (iš jų 43 statybos, 8 kelių tiesimo ir 4 kitų įmonių respondentai). Tyrime dalyvavo: YIT „Kausta“, UAB „Kauno pramontžas“, UAB „Atolas“, UAB „Mitnija“, AB „Požeminiai darbai“, VĮ „Kauno regiono keliai“, AB „Panevėžio keliai“, UAB „Alkesta“, UAB „Kauno tiltai“ ir daugelis kitų. Nuomonė buvo tirama taikant anketavimo metodą. Anketoje klausimai buvo sugrupuoti pagal atskiras tyrimo sritis. Buvo tiriama, ar paklausūs KTK absolventai darbo rinkoje, jų užsienio kalbos mokėjimo lygis bei darbdavio prioritetas vienai ar kitai užsienio kalbai. Buvo bandyta išsiaiškinti, kurios pakraipos užsienio kalba yra reikalinga įmonei.

Į klausimą „Ar dirba KTK absolventai jūsų įmonėje“ teigiamai atsakė 32 iš 55 darbdavių. Priežastys, kodėl priimami specialistai iš KTK, yra įvairios: 15 darbdavių teigė, kad jie gerai parengti būsimai specialybei; 12 darbdavių priima mūsų absolventus dėl darbo jėgos trūkumo. Remdamiesi šiais duomenimis darome išvadą, kad KTK absolventai yra paklausūs darbo rinkoje.

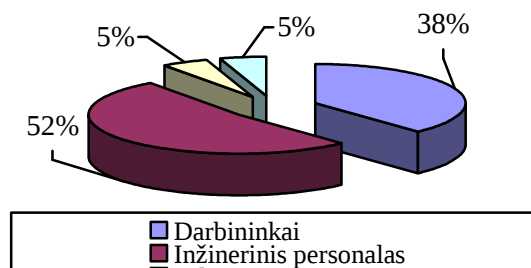
Pasidomėjus „Ar reikalinga užsienio kalba jūsų įmonėje“ 89 % respondentų atsakė teigiamai (1 pav.). Tai parodo darbdavio požiūrį į užsienio kalbos mokėjimą ir svarbą. Vadinas, Lietuvos įmonės neapsiriboja veikla šalies viduje, bet bendradarbiauja arba kuria bendras įmones Europos Sąjungoje.

1 pav. Ar reikalinga užsienio kalba Jūsų įmonėje?

*Šaltinis: sudarė autorės

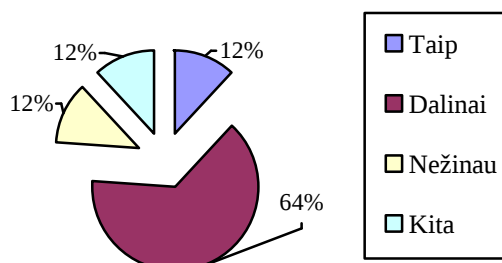
Paklausti „Kurie darbuotojai turėtų mokėti užsienio kalbą“ 52% apklaustųjų atsakė, kad inžinerinis personalas, o 38% - kad administracija (2 pav.).

2 pav. Kurie darbuotojai turėtų mokėti užsienio kalbą?

*Šaltinis: sudarė autorės

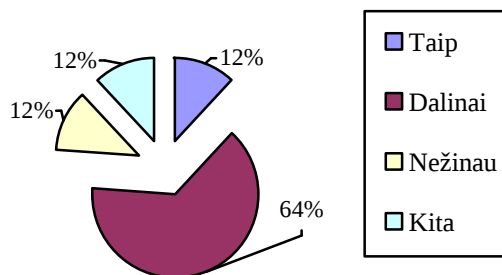
Mums rūpėjo išsiaiškinti, „Ar KTK absolventai pakankamai moka užsienio kalbą“? 64% darbdavių atsakė – „Dalinai moka“, 12% atsakė, kad „labai gerai“ moka, o likusieji – nežino (3 pav.). Atsakymas „dalinai moka“ reiškia, kad žinių kokybė galėtų būti geresnė.

3 pav. Ar KTK absolventai pakankamai moka užsienio kalbą?

*Šaltinis: sudarė autorės

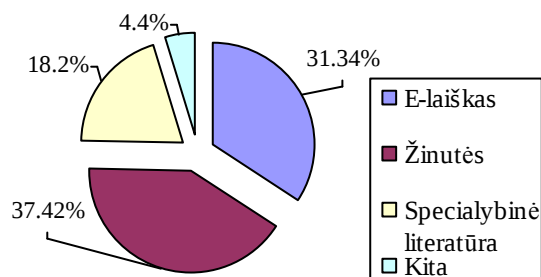
Dėl to paklausėme, kokios pakraipos užsienio kalbą reiktų mokėti KTK absolventui. Darbdaviai mano, kad 38,4% turėtų mokėti techninę užsienio kalbą, o 34,3% bendrinę kalbą, 16,1% verslo kalbą. Duomenys rodo, kad besimokantysis technikos kolegijoje turi nepamiršti bendrinės kalbos, kurią mokėsi vidurinėje mokykloje. Kolegijoje labiau akcentuojama profesinė techninė kalba. Dėl kontaktinių valandų stygiaus bendrinei kalbai dėstyti nebelineka laiko.

4 pav. Ar reikia KTK absolventui mokėti?

*Šaltinis: sudarė autorės

Norint gerai mokėti užsienio kalbą, reikia būti įvaldžius visus keturis užsienio kalbos gebėjimus: skaitymą, supratimą, kalbėjimą ir rašymą.

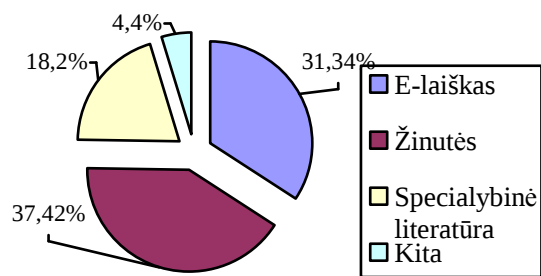

5 pav. Ar turėtų specialistas užsienio kalba skaityti ir suprasti?

*Šaltinis: sudarė autorės

Į klausimą „Ar turėtų specialistas užsienio kalba skaityti ir suprasti?“ darbdaviai atsakė: e-laiškus - 31,3%, žinutes - 37,4%, specialybinę literatūrą - 18,2% ir kita 4,4% (5 pav.).

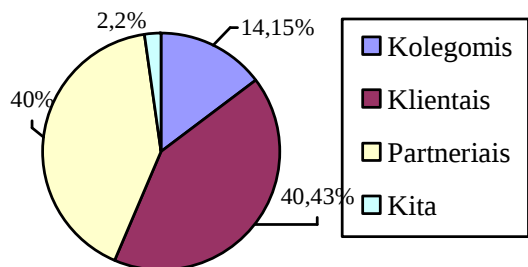
Rašymas užsienio kalba yra lygiavertis skaitymui, o stiprėjant ryšiams su giminingomis užsienio įmonėmis, šis gebėjimas tampa labai svarbiu. Paklausus, „Ar turėtų specialistas mokėti parašyti užsienio kalba?“ 93% darbdavių atsakė teigiamai. Darbdaviai pageidauja, kad specialistai mokėtų rašyti verslo laiškus (23,75%), sugebėtų parengti pranešimus užsienio kalba (25,3%) ir mokėtų užpildyti techninę dokumentaciją (30,4%) (6 pav.).

6 pav. Ar turėtų specialistas mokėti parašyti užsienio kalba?

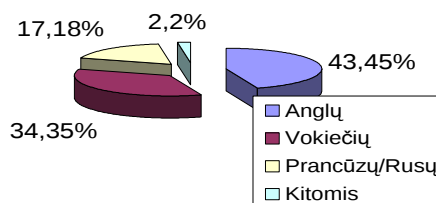
*Šaltinis: sudarė autorės

Kalbos mokėjimas susideda, ne tik iš skaitymo ar rašymo, bet ir iš kalbėjimo bei klausymo. Į klausimą „Ar turėtų specialistas sugebėti bendrauti užsienio kalba?“ 97% atsakė teigiamai. Ypač tai svarbu komunikuojant su partneriais 37,4%, su klientais - 40,4% ir su kolegomis - 14,1%. Skaičiai parodo (7 pav.), kad su gebėjimu kalbėti gali susidurti kiekvienas specialistas, nes mes gyvename Europos Sąjungoje, kuri yra įvairiakalbė.

7 pav. Ar turėtų specialistas sugebėti bendrauti užsienio kalba su?

*Šaltinis: sudarė autorės

8 pav. Kokiai užsienio kalbai Jūs atiduodate prioritetą savo įmonėje?

*Šaltinis: sudarė autorės

Anglų kalba darbdavių nuomone yra prioritetinė jų įmonėse (8 pav.). 43,4% pasisako už anglų kalbos reikalingumą. Ryšiai su vokiškai kalbančiomis šalimis plečiasi. 34,3% respondentų pasisako už vokiečių kalbos reikalingumą. Apie 20% apklaustųjų pageidauja rusų, prancūzų, lenkų ir kitų kalbų mokėjimo.

Išvados

Kauno technikos kolegijos absolventų užsienio kalbų žinių kokybė darbdavių nuomone turi būti gerinama.

Darbdaviai pageidauja, kad inžinierius mokėtų bendrinę ir profesinę užsienio kalbą bei būtų įvaldęs visus keturis kalbos gebėjimus (skaitymą, supratimą, kalbėjimą ir rašymą).

Profesinį mobilumą lemia užsienio kalbos mokėjimas.

Literatūra

1. Bartusevičienė V., Butkienė J. Aukštojo mokslo studijų kokybės užtikrinimas Bolonijos proceso kontekste.// *Mokslo Lietuva*.-2006 Nr.16
2. Bielskienė K., Bagdzevičienė S., Kauno technikos kolegijos studentų požiūrio į užsienio kalbos modulio realizavimo kokybę analizė.-*Konferencijos „Inžinerinės krypties specialistų rengimo ypatumai technologijų kaitos kontekste“ medžiaga*. Kaunas: KTK, 2005, p.31-37.
3. Juknytė- Petreikienė I., Pukelis K. Internacionalizuotų studijų kokybės vertinimas: Socrates/ Erasmus programos dalyvių patirtis.- *Aukštojo mokslo kokybė*. 2007 Nr. 4., p.74-99.
4. Laurinaitė J., Augustinaitė M. Ar aukštasis išsilavinimas-geriausia investicija.// *Veidas*.- 2007 Nr.8, p.16-19
5. Misiūnas M. Vidinė kokybės užtikrinimo sistema ir jos įgyvendinimas Kauno kolegijoje.- *Aukštojo mokslo kokybė*. 2007 Nr. 4., p.38-52.
6. Westerheiden F. Judančiojo taikinio link: aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas Europoje.- *Aukštojo mokslo kokybė*. 2005 Nr.2., p.52-71.
7. Lietuvos darbo birža [interaktyvus] (žiūrėta 2007 03 20), <http://www.ldb.lt>
8. <http://www.smm.lt>
9. www.pedagogika.lt

PRIORITIES OF FOREIGN LANGUAGES MODULAR QUALITY IMPROVEMENT IN THE ASPECT OF JOB MARKET

Birutė Gakienė, Jūratė Juknienė, Esmeralda Štyps

Summary

The article deals with the problem of the quality of higher education, the training of engineering specialists in non university higher institutions. The employer's attitude towards the graduates of Kaunas Technical College, their command and competence in foreign languages is analyzed. Due to the fact that Lithuania has become the member of the EU, the importance of the English language is emphasized.

